

MAGYAR KURIR.

Bécs, Kedden, Július 20-dikán, 1824.

Spanyol Amerika.

Júl. elsőjén, Mexicóból Május' 5d, Alvaradoból pedig ugyan azon hónap 15d indult levelek érkezének-meg Londonba. Május' 3d, az a' tudósítás jött Mexicóba, hogy Sacrificiosra és Alvaradóba 17 hajók érkezének, 's közöttök vagyon a' Lion nevezetű is, melly Goldsmithtől és társaitól az első pénzbeli szállítást hozta a' Mexicói Igazgatásnak. Egy küldés Apr. végén indítottatott-el Mexicóból a' tenger-partra, 's Jalapába szerencsésen eljutott. Ennek őrizete 550 emberből, 's a' reájok bizott pénz 1,200,000 font Sterlingből állott, mellynek egy része Vera-Cruzban a' Gen. Vittoria vezérlése alatt lévő seregek' számára, más része a' Kereskedők portékáinak kivitelére rendelkezett.

A' Loudoni Ujságok penna-harczba keveredtek' ez idő szerint a' Hervey által Mexicóból küldetett hivatalos levelek felett. A' Courier szerint az ő tudósításai nem kedvezőbbek az előbbienéknél; 's a' nevezett Ujság még azt is mondja, hogy Ward Úr nem egyhamar fog ismét másodszer Mexicóba menni. A' Morning-Chronicle azt beszéli, hogy Hervey Úr egy nagy kereskedő-háznak pénzt illető kérdésére ezt felelte volna: „A' mit ezen szempillantásban ígérhetek, annyiból áll, hogy ha a' kölcsönvételbeli alkudozást a' Congressus meg fogja erősíteni, akkor az majd nem csak hogy védelmeztetik és elősegítetik az anglus Igazgatás által, hanem annak itteni befolyása a' történhető számadásokról is bizonyossá teheti az embert, ne talán elő-

re el nem látott nehézségek adnak-elő magokat.“ Erre a' Courier azt felelte, hogy azt ugyan nem mondhatja hogy Hervey Úr effelét né írhatott volna, de mondhatja azt, hogy az illy lünyilatkoztatás rea nem bizatott, míg a' melly egészen ellenkezik az ezelőtt néhány napokkal a' Parlamentumban felhozott principiumokkal, mellyek szerint az anglus jobbágyoknak pénzbeli dolgaikba való avatkozással a' Miniszterek nem akarják ezentúl megháborítani az idegen Nemzetekkel való egybeköttetéseket.

Yturbide emlékezetes dolgainak mostanában nyomtatva kiadatott leírásában, Amérikanak az utóbbi 16 esztendőök alatt volt állapotjáról némelly fontos közlésekre lehet találni, ezek szerint: A' mint Bounaparte József a' spanyol királyi-széket elfoglalta, a' Creolok Amerikában megtagadták tőle az engedelmességet, ragaszkodván Ferdinand Királyhoz. Az akkori Mexicói Vice-Király Iturrigarit, ki a' Creolokhoz jó indulattal viseltetett, a' Spanyolok letették, 's helyette Vanegást választották. Ezt az Amérikaiak gyűlöltek, mellyért is czimbora-társaságok származtak. Hidalgo nevezetű Pap feltámadott, de minden siker nélkül; ezt követte Torres, ki a' Los Remedios hegyén tartotta hadiszállását. Ekkor tájban Yturbide, ki előkelő Mexicói familiából való 's jó értékű ember volt, a' spanyol Armadánál Hadnagyi tisztséget viselt. 1810-től 1816-ig gyakran megverte ő azon magokat mindenfelől jelentgető haramia csoportokat, mellyek Hidalgo' és Torres' példái szerint, csupán ragadozások.

végett indultak-el. Lassan lassan Generalisságig felment Yturvide, 's 1816-ban már az éjszakai Armadát vezérelte, 's két tartomány volt kormányja alatt. Hatalmas ellenségei azonban rossz színben festették őtet le a' Vice-Király előtt, 's ezen Yturvide, jölehet az ellene tételtt vád-rágalmazásnak ismertetett is, annyira megboszszankodott, hogy, tisztségeit letette, 's a'iai jószágába vonta-meg magát, hol egyedül mezzei munkával foglalatoskodott. Alig végződött-el 1819-ben ama kis háború, a' mint az 1820-diki spanyol partütésnek híre Mexicóba is elhatott, 's nagy szakadásokra szolgáltatott alkalmatosságot. A' melly plánumot ekkor Yturvide a' különböző feleknek elébe terjesztett, az elfogadtatott, 's Ygualaban Febr. 2od aláírással megerősített. A' nevezett plánum a' függetlenségnek kihirdetéséből és egy 24 czikkelyes Constitutióból állott. Ez által a' jövedelem beszédese végett fennálló különböző tiszt-i hivatalok eltöröltettek, 's VII Ferdinánd, vagy ha ez magát vonogatná, valamelyik testvére, az önhatalmú Mexicói Birodalom igazgatására meghívattatott; ha pedig a' nevezettek közül a' kormányt egyik sem fogadná, abban az esetben a' Mexicóiak magok választhatnak Uralkodót magoknak. Ezen egész partütésnek Yturvide volt a' feje, ki Generalissimussá és Nagy-Admiralissá leve, 's ezen titulussal írta-alá a' Mexicóban kormányzó spanyol Generalis Odoujuval kötött egyezést, melly által az Ygualai plánum némely tekintetben elfogadtatott, de a' mellyet a' spanyol Király és a' spanyol Cortesi-gyűlés meg nem ismertek. Azonközben Követek választattak Mexicóban, 's Congressus hívattatott-egybe a' Constitutionának kidolgozása végett. Yturvide mint Regenség' feje, végrehajtó hatalmat gyakorolt. Ellene azonban apródonként két Oppositio formálódott; a' köztársaság mellesztők Despotismussal vádolák őtet, a'

Royalisták pedig attól féltek, hogy majd törvénytelen hatalmat fogna magának venni. Ily vélekedések uralkodtak leginkább a' Congressusban, 's éppen el akarák Yturvidétől venni a' Fő-vezérséget, midőn Május' 18d 1822 a' katonák és a' nép őtet Császárnak kikiáltottak. Midőn ekkor a' Congressus azt kívánta, hogy Yturvide személyesen jelenne-meg az e' részben tendő vitatásokon, kocsijából a' lovakat kifogta a' nép, 's maga vonta azt, mint Yturvide mondja, az ő akarátja ellen, a' gyűlés-palota elébe. A' Congressus őtet kihirdette Császárnak, 's ő e' szerint (mint maga kifejezi) feláldozá magát a' közjónak, 's az egészhez vonzó szeretetből rábirta magát a' hatalom-pálcának és a' koronának elfogadására. Kevés idő múlva az új Császár néhány Deputátusokat, kik ellene egybeesküvének, elfogatott, mellyeket midőn a' Congressus visszakívánt volna, annak Elölülőjének Oct. 3od azt izené egy Katona-tiszt által, hogy a' gyűlésnek fennállása megszűnt. A' mint ő maga állítja, ezen tetten közönséges leve az örvendezés, 's neki mindenfelől szerencsét kívántak. Míg ezek történtek Gen. Santana Vera-Cruzban köztársaságot hirdetett-ki; 's különös dolog hogy vele, Gen. Echavarri az ő halálos ellensége, 's egyszermind Yturvidének barátja e' részben kezet fogott. Santana és Echavarri a' főváros felé vezetétek egyesített seregeiket, 's azt kívánták minden tartományoknak nevében, hogy a' Congressus újra állítsák-helyre, 's a' Császár tétessék-le. Tudósítatván Yturvide ezen támadás felől, a' nevezett Generálisokhoz békékövetet küldött azon kinyilatkoztatással, hogy mivel ő a' fő hatalomnak általvételére úgy is készerítettett, arról kész lemondani. Ebben a' felek megegyezének. 'S Yturvide Május' 11d 1823 Olasz Országba elutazott. Nevezetes dolog, hogy ez úttal ugyan azon nap erezett ő el Cowesből, Mexico

felé. Jövő Augusztus' végével alkalmasint vehetünk tudósításokat megérkezéséről.

A' f. h. 5d és 6d napjain költ legújabb Londoni Ujság-levelek Dél-amérikából fontos tudósításokat közölnek. U. m: Lima, 's Peru' ezen fő-városának kikötője Callao, újra a' Royalisták' kezére kerülének. A' nevezett tudósításokból következő kivonást közöl egy anglus Ujság f. h. 5d: A' „Chichesteri Grófné“ nevet viselő posta-hajóval, melly Buenos-Ayresből, a' honnan Apr. 28d indult, közelebb Falmouthba megérkezett, friss tudósításokat venék Dél-amérikából. — A' Buenos-Ayresi Ujságokban találtatik Miniszter Canning György Úrnak a' Buenos-Ayresi Igazgatáshoz intézett bémutató levele, mellyet fő Consulunk Parish Úr nyujtott-bé. Az ezen Ujságokban közöltetett észrevételekből láthatni, hogy bár mit beszélljenek is Angliában a' Spanyol Amerikai Státusok függetlenségének forma szerint való megismeréséről, azoknak Igazgatásának egyike legalább u. m. a' Buenos-Ayresi, igen meg vagyon clegedve azzal a' mit tevénk. — Ugyan azon Ujságok Apr. 14d azt tartják, hogy az Asia, és Aquila nevezetű spanyol hajók, az ottani vizekre megérkezének. A' mit ezéjlokról, 's útjlokról kitapogatni lehetett, annak hírével azonnal köret indítatott-el Chilibe és Peruba. — Azt mondják hogy a' Columbiai Biztos Funes Úr meghatalmaztatott arra nézve hogy Gen. Bolívar' kezessége mellett, Buenos-Ayresben vagy az Igazgatással, vagy a' Bankkal, vagy pedig a' Kereskedőkkel, Peru számára 5—500,000 Piaszterből álló kölcsönvételt hajtana végre. — A' Panamán keresztül jött Limai levelekből tudjuk, hogy a' Calaoiban seküvő Rio de la Platai szerezsen Regiment, melly valami 6—700 emberből álló, 's tíz hónapi zsoldja volt hátra, Febr. 4dikére virradó éjjel fellázadott, Tisztjeit és Gen. Alvaradót meggyilkolta, és az erősséget elfoglalta. Ugyan azon le-

velekből látszik továbbá, hogy az említett hónapnak 10d, egyetértőleg valami 30 spanyol Katona-tisztekkal, kik foglyokul tartatának a' kastélyban, 's a' Feketéket elcsabították, a' kastély a' Royalistáknak általadatott, 's benne a' spanyol zászló beszegeztetett. — Apr. 18d Insurgens Admiralis Guise megérkezett hajós seregek-kéjével Callao alá, 's ezen kikötőt körülkerítette. — Ezen történetek, a' mint gondolni lehet, nagyon megszorították Limában a' Függetleneket. Febr. 16d vagy a' körül Bolivártól hivatalos-levelek érkezének, mellyekben jelenti, hogy a' Dictátorságot elfogadja, 's Gen. Merino Nicocheát, ki Buenos-Ayresi fi, Limai Kormányzóvá kincezi. Torre-Tagle, a' köztársaságnak volt Elölülője akkor tájban hivatal nélkül volt, 'sa' mint hallatott, familiájával együtt Chiliben akarta magát megvonni. A' szerezsen seregek' fellázadásának, 's a' kastélynak általok áruló módon spanyol kézre való játszodtatásának következesei csak hamar világosságra jövének. Látván a' Függetlenek hogy Limában tovább nem állhatnának helyt, Febr. 27d a' nevezett várost odahagyák, 's Lima és Truxillo között Patavilcaba vonultak. Harmad napra egy, ezer emberből álló spanyol sereg ment oda Piscoból, a' mint hallik, Gen. Rodic' vezérlése alatt. — Egy Santiago de Chilei levél Mártz. 12d hasonlóképen emlékezik a' Callaoi nevezett támadásról, és így szól: „A' Liberator hátramaradott Patavilcában, hogy ottan azon terhés betegségből, mellybe Januariusban esett, meggyógyúlna. A' Columbiai seregek 6500 főből állának, a' Peruiak Truxillóban Le Mar alatt nem igen valának többen 3000-nél, 's ezek két annyira fognak szaporítottatni. Még több Columbiai seregeket is várnak; de hogy a' Liberator mikor fog táborba szállani, azt még nem lehet tudni. — A' spanyol hadi erőt imígy számolják-elő: Canterae

alatt Jaujában 4500 ember; Valdez alatt Arequipában 4000, Laserva alatt Cuzcóban 5000; Olaneta alatt 2000; Icában 1600 ember feküdt.

Spanyol Ország.

Madridból, Júl. elsőjéről így írnak a francia Ujság-levelek: „Az Igazság-Minisztere egy királyi parancsolatot küldött a Policzáj fő Tisztnek, mellynél fogva azok, kik a közbozsánatot illető Decretumot rosszszúl magyarazván, Madridba visszavánvaló engedelmet eszközöljenek-lí. — A' Tengeri-Miniszter következő, Május 15d. indult hivatalos tudósítást vett a' Puerto-Riccói Fő-kapitánytól: „Ezennel küldöm Excládnak az azon győzedelméről szóló jelentést, mellyeket a' Királynak a' mi Urunknak hadi seregei Szanta-Fében, mellynek fő-városát megszállottuk, és Maracaibóban tevének. Eleve tudunkra esett Bolívarnak Peruban több ízben lett megverettetése. Egy Vincencio Parra nevezetű hűséges Spanyol, lí igen eszes, és hiteles ember, éppen most érkezett-meg Maracaibóból, a' honnan csak a' múlt hónapban indult, 's engemet körülállásosan tudósított a' pártosoknak kétségbeesett állapotokról. Ezeket a' nyomorúság részint elpusztítja részint meghasonlókká teszi egymásközött, mindenfelől lehet halani, miként óhajtlád a' királyi hatalomnak helyreállítatását. Egy csekély hadi erő is elégleges lenne arra nézve, hogy a' jobb gondolkozású embereket, kiket a' pártos igazgatás kétségbeesésre juttatott, egyesítse. Oberster Perez, egy spanyol szökevény, Puerto-Cabellóban az útszán, fényes nappal öletett-meg. Egy Kapitány a' Feketék közül közönségesen kiáltotta: Éljen a' Király! és senki se merte érette bántani. Az insurgens seregek, több esztendejénél hogy egy Réal zsoldot sem kaptak, hanem hópénz helyett sós vízbe

áztatott húst és kétszer sült kenyercet. A' pénz szüke oly nagy, hogy az Insurgensek a' Pinchina és Ourica nevet viselő Brigantínájiknak magok leszedték a' köteleiket. Anglus Kapitány Maitland letette a' kormányt, nem tűrhétvén tovább a' nyomorúságot.“ — Ezen tudósítások Curaçaón keresztül jövének. A' következő, ugyancsak hivatalos jelentések pedig egyenesen Costa-Firmiából, o' szerint: „Szanta Fe de Bogotát royalista Generális Canterac megszállotta. Bolivárt, ki 14,00 emberrel volt, egy sokkal kevesebb számból álló spanyol sereg megverte és megfutamtatta. A' jó ügynek ezen győzedelmét, leginkább a' derék spanyol lovasságnak lehet köszönni. A' győzedelemnek egyszerre az leve a' fogantja, hogy 4000 Insurgens a' pártütés zászlóját odahagyván, a' had' zászlóji alá általjött. Bolívar oly sebességgel futott Carthagenáig, hogy egész becsületbeli Gárdája elhullott belé, vagy ötöt elhagyá. Sucre nevezetű Hadnagyja egy csekély csoporttal jár fel 's alá, 's hibába kér saporitást igazgatásától (Chiliből); mert erre a' pártos tisztihivatalok ügyelni sem akarnak, tudván hogy annyi szerencsétlenséget nem lehetne megorvosolni. — Halál a' fejen, a' ki az Armada felől tudósít valakit. Minden felé Anarchia uralkodik. Cisneros, hol kisebb hol nagyobb csoporttal portyászik, 's pusztít, és ragadoz. Zulia kerületének lakosai 5000 Piaszter jutalmat ígértek annak a' lí ötöt elfogja. Lanóban a' színes lakosok egybeszövetkeztek minden Fejéréknek meggyilkolásokat végett. Paez hét Oberstert öletett agyon, mint a' kik a' nevezett öszvecskúvésbe koveredének. Kapitány Don Juan Amenguale azt a' fontos tudósítást hozta, hogy royalista Generális Urdanata ismét elfoglalta Maracaibót; 's az ottani vízeken hét hajót fogott-el az Insurgensektől. A' melly kevés sereg volt a' nevezett helyen, Coróig szaladt.“ — Az eddig felhordott tudósításokon kívül az

Arequipai és Cuscói Ujság-levelek még e következendő környüllásokot közlik a' Felső-Peruban történt dolgokról: „A' Vice-Király Laserna ; ki a' Sicasia völgyén keresztül hatalmasan üzte az Insurgenseket, őket Oct. 28d Cochabambánál utól is érte. Utóbbiakat Lanza vezérlé; az ütközet keményen folyt, hanem a' spanyol gyalogság bagnétál való megtámadással elhatározá a' győzedelmet. Az ellenség minden agyuját, szekerét, és bútýorát a' csatapiaczon hagyá. Vesztesége holtakban és sebesekben 600-ra ment, nem számlálván azon 500 foglyokat, mellyek a' Spanyolok kezére kerültek.“ — A' Madriti Udvari Ujság jelenti Júl. elsőjén hogy a' következendő napon újra egy más napi-jelentést fog közleni az Amérikai dolgok állapotjáról. — A' f. eszt. Jan. 5d Gróf Ofalia külső Miniszter között, és Marquis Talaru Ó legkeresztyénibb Felségének Nagykörete között, az 1823diki háború' folyamatjában tett tengeri rablásokra nézve kötött szerződésnek 3d cikkelye szerint, Május' elsője tételtt határnapúl az ezeket illető kölesönös számadásoknak eligazítására, melly határozott idő a' két Udvarnak újabb határozásánál fogva Sept. elsőjére halasztatott.“

Cádiz és Szerillai magános levelek, mellyek Londoni Ujságokban közöltetnek, még mind egyre azt erősítik, hogy valóssággal fegyveres erővel akarják kényszeríteni a' hajdani spanyol tartományokat, és hogy a' spanyol Armada számára erősen szedik a' katonákat.

B r a s i l i a.

Londonba f. h. elején Marahamból Május' 16dikáig terjedő tudósítások érkezénel. Az ottani helybeli Igazgatás Apr. végén egy parancsolatot adott ki, mellynél fogva minden európai avagy nótelen Portugalliaikat ki tilt az Országból, 's nekik

csupán nyolcz napi időt enged. Ezen kemény rendszabáson nagyon megütődtek a' kiket illetett, 's olly előterjesztéseket ténének a' helybeli Igazgatásnak, mellyre négy nap múlva az említett parancsolat visszavétetett. A' mint mondják az ijeszített rea a' helybeli Igazgatásra, hogy a' fenyegetett Portugalliait azt emlegettek, hogy ha az ellenek hozott parancsolat meg fogna állani, ők nagy számú rabszolgáikat szabadságba helyeztetik, 's azoknak segédelmekkel ellene főgják magokat szegezni a' reájok nézve hozott boszszuálló rendszabásnak. Az új Kormányzó egy Rio de Janeróból jött hajón Marahamba megérkezett. Ez ugyan az, kit ezelőtt a' nép és a' seregek nem akarának elfogadni, 's a' Rióba való visszatérésre kényszerítének. Visszamenván ő akkor, a' Császártól azt a' parancsolatot vette, hogy menjen ismét Marahamba, 's ekkor már jobb módon fogadtatott ottan mint először. De a' katonák, kik magokat ugyan az ő hatalmának ellenszegezni nem tartják tanácsosnak, vele nem igen vagnak megelegetve; ezek valának pedig tulajdonképen urai a' helynek. A' melly hajó a' Marahami Kormányzót hozá, Para számára is új Kormányzót hozott, ki is rendeltelésének helyére azonnal elindult.

Nagy Britannia és Irlandia.

Mivel mind a' mellett is, hogy új templomok építtetésére a' Parlamentumpénzt adott, még is sokkal kevesebb a' templomok száma mint az Ország népeisége hozza magával, azért e' végre még fél millió font Sterling ajánlatott. A' Canterbury Püspök adott 450 font Sterlinget; a' Londoni, Durhami, és Lincolni Püspökök különkülön 200—200-at; az Oxfordi, Worchesteri, és Winchesteri mindenik 100-at 100-at; a' Westminsteri Káptalan 300-at; Archidiaconus Wathen 200-at; az

Exeteri Káptalan, a' Cambridgei Archidiaconus, és Morris nevezetű Pap mindenik 100-at 100-at; ezeken kívül számos előkelők ugyancsak 100—100 font Sterlinget adtak.

A' Spanyoloknak Dél-amerika ellen való készülletekről szólván a' Courier, azt mondja, hogy mivel ők igen késedelmesek, míg az Expediót kiállítják, addig az Amerikai Statusoknak függetlensége egész világon kihirdetethetnek.

B é c s.

Ferencz Károly Ő Cs. K. Fő Hercegsége, kísértetvén Kamarája' Előülője, cs. k. Kamarás és Udvari-Tanácsos Melt. Görög Úr által, Salzburgban, Tyrolisban, és Vorarlbergben tett útazásából f. h. 17d Bändenbe szerencsésen megérkezett, s azolta Ő Cs. K. Felségokkelt ottan mulat.

Július 16d a' Státus - papirosainak közép-árrok:

Státus-Kötelező levele 5 p Ctmal Conv. P. 94
 Ugyan az 2 1/2 p Ctmal Sorsvonásos Költsön 1820-ról C. P. Ugyan az 1821 ről 100f. C. P.
 Bizonyítás 1821d. Költsönről fűrt Conv. P.
 Bécs Városi Bankó Obligatiók 2 1/2 p Ctmal 51
 100 for. C. P. 249 7/8 for. V. Czban. 1 Bank Actia
 1116 for. C. P. Cs. Arany —

Magyar Ország.

Ő Cs. K. Felsege a' Nágymelt. Királyi Magyar Helytartó Tanácsnál Titoknokká nevezni méltóztatott Tek. Herseics Ferencz Urat, eddig volt Protocollistát, és Tek. Galanrhái Fekete György Urat, eddig volt első Concipistát, és több T. N. Vármegyék Tábla-Biraját.

F. h. 14d a' következő czikkelyt közli a' Hazai Tudósítások: Kettős innepvala Hatvan Mező-városára nézve Jún. 20d napja, u. m. a' mellyen Fő Tiszt. Vaiszkopf Mihály Úr, ezen városnak Lelkipásztora, az Ő Felségétől még e' f. eszt. Jan. 3d Fő Tiszt. Stettner Bernát Úr

halála által törvényesen kiürült Hatvani Prépostságra lett kegyelmes kineveztetése' következtetésében, csakugyan a' Hatvani Prépostságra fényes egyházi szertartással Ő Mltga Fogarásföldi Gróf Nádasdy Ferencz Váczi Megyés Püspök Úr által felszenteltetvén, egyszersmind az egyházi törvényeknek értelméhez képest egyházi jussainak birtokába béiktattatott. Már ezen fényes innepet megelőző szombaton délután Ő Mltga a' tisztelt Gróf Püspök Úr, számos egyházi és világi Uraságotól úgy szinte 48 lovagoktól, az harangoknak egyre való szóllása között egész a' templom' ajtajáig kísértetvén, itt rangjához illő egyházi pompával fogadtatott. Hol az oltári Szentségnek imádatát végezvén, a' Plebánia' épületében megszállott. Más nap reggeli nyolcz óra után, az ezen fényes innepre szép számmal öszvegyülekezett különbféle rangú Papságtól a' templomba zettetvén Ő Mltga, a' szokott egyházi készültek és a' sz. Léleknek segítségül hívása után cerimonialis szent Miséhez, és ezzel a' neki bémutatott, új Prépost Úrnak felszenteléséhez kezdett. Melly alatt Ő Mltganak Fő Tiszt. Rieck János Úr Orodi Prépost, és a' Ns. Váczi Káptalan' Kanonokja, Fő Tiszt. Nádasdi Tersztyánszky Imre Úr Tereskei Plebánus, és a' Ns. Váczi Káptalan' Kis-Prépostja, úgy szinte Fő Tiszt. Balog István Úr, Csongrádi Fő Esperest és Váczi Kanonok több más egyházi férfiakkal tették a' szolgálatot. Az új Prépost Úr körül Fő Tiszt. Cseh András Úr, Grábai Prépost, és Kis Kun Félégyháza' városának érdemes Plebánosa; Fő Tiszt. Bengyel György Kuchnai Prépost Úrral 's egyszersmind Hold Mező Vásárhelyi Plebánossal vezetőképen foglalatoskodván. Ugyan ezen felszentelés alatt mindjárt az Evangéliom után történt az új Prépost Úrnak, mint helybeli Plebánosnak törvényes béiktattatása. Ennek végbevételére Ő Mltgtól a' Püs-

pök Urtól Fő Tiszt. Balogh István Úr lévén meghatalmazva, az új Prépost Úrnak, mint helybeli Lelkipásztornak, velős egyházi ékesenszóllásával szívére kötötte hivatalával együttjáró kötelességeit, intvén egyszersmind azoknak fedhetetlen teljesítésére; mellyre az új Prépost Úr feleletét végezvén, a' szent Mise áldozat a' vele járó felszenteltetéssel tovább folytatott, és „Téged' Isten dicsérünk“ énekkel, a' mozsaraknak egész Mise alatt közben való durrogtatása között béfejeztetett. Az innepet fényes ebéd követte, mellynél a' kastélyban, a' Plebánián, a' fogadóban, s a' városházánál közel két száz személyek megvendégeltetvén, a' piaczon a' köznép' számára husz akós boros hordó csapra eresztetett. A' köz örömmel, és tiszteltetnek fő tárgya lett Felsőleges Koronás Fejedelmünk, kinek szerencsés uralkodásáért, és az egész felsőleges Ausztriai Háznak szerencsés és hosszúság életéért vig köszöntések voltak. Továbbá Fő Mélt. Rudnai és Divék-Újfalusi Rudnay Sándor Herczeg Országunk' Primássa'; Ó Méltgának a' Váczi Megyés Püspök Úrnak; Fő Mltgának Gyarakú Grassalkovich Antal, szóval minden jelen volt egházi és világi vendég Uraknak egésségekért, a' mozsaraknak egyre tartó durrogtatása közt több poharak ürítették. Mind ezen, mind a' következő napon Ó Mltga a' Váci Gróf Püspök Úr, részszerint a' helybeli, részszerint a' szomszéd helységekből ide gyülekezett hívekre feladta a' bérálás' szentségét, számszerint 1350-re.

J e l e n t é s .

A' Borszéki, orvosló erejéről méltán elhíresedett, ásványos-víz' árultatásáról.

Ó Cs. K. Apostoli Felsőége 1823 Jan. 8d költ legfőbb határozásánál fogva alólírtak 12 esztendei, másokat kirekesztő kereskedési-just méltóztatott adni az Er-

délyi Nagy Fejedelemségben eredő Borszéki ásványos-víznek, a' német és olasz Tartományokban való árulására nézve.

Mivel azonban az említett egésség szerző víz még mind benn az Országban mind a' Külföldön kevésbé ismeretes, sok akadályokkal lévén megszerzhetése egy bekötöttve, s vele alkalmasint eddigelé csak a' környékbeliek élvén; erre nézve alólírt kötelességének tartja, a' szokásban lévő ajánlgatások helyett; az említett hasznos ásványos és egésség szerző víznek, melly az eddig ismeretesek között méltán a' legerősebbek és legtisztábbak közé számíltathatik, leírását czennel közölni, s egyszersmind megnevezni a' helyeket, mellyeken az szerzhető.

Ezen ásványos víznek alkotó-részeiről és orvosló erejéről a' honni Íróknak munkájik, u. m: Dr. B é l t e k i Ú r n a k „*Conspectus systematico-practicus aquarum mineralium M. P. Transylvaniae indigenarum, Vindobonae apud Franc. Wimmér pag. 70 - 71*“; és Erdély Ország', jeles érdemeiről ismeretes, Próto-Medicusának, cs. k. Tanácsos néhai Pataky Samuel Úrnak „*Descriptio physico-chemica aquarum mineralium M. P. Transylvaniae*“, Pesten Trattnernál 1820 pag 16—17, elég bő előadást foglalnak magokban. Vagyon t. i. egy font vagy 32 lat ilyen Borszéki ásványos vízben:

a) a' folyó részekből:

56 $\frac{27}{100}$ cubic hüvelyknyi szénsavany, vagy fojtott levegő.

b) a' tüzet nem kapó részekből:

18 $\frac{80}{100}$	grán	szénsavany székszó;
12 $\frac{52}{100}$	—	— mész;
5 $\frac{26}{100}$	—	— keserű föld;
— $\frac{17}{100}$	—	— vas;
1 $\frac{72}{100}$	—	kénkö savany székszó;
— $\frac{68}{100}$	—	sósavany székszó;
— $\frac{87}{100}$	—	agyag föld;
— $\frac{81}{100}$	—	kavics föld.

Orvosló erejéről annyit lehet igazán mondani; hogy ezen ásványos víz,

hathatóságára nézve vetélkedhetik Európának leghíresebb orvos vizeivel; és hogy ezek közül igen sokakat feljűlműl sok szélesen terjedt nyavalyák' megorvoslásában. Nem is lehet ez máskép', minthogy rendkívűl sok szénsavany széksó alkotó részei által (mellyek minden nevezetes orvos vizeknek leghathatósabb alkotó részei), minden egyéb vizeket szembetűnőképen feljűhalad. Innen a' beleknek nem csak minden járvány betegségekben, millyenek: az emésztetlenség, súly, aranyér, giliszták, fekete epe (hypochondria), méhanya' fájdalmi 's nyavalyái, epe előmlés, sűrű vér vagy csípősség 's a't: hanem az ikrás húsoknak, víztartó edényeknek minden nyavalyájában, bibiresők ellen, a' mejjnek és tudőnek járvány (chronicus) nyavalyájában, kiváltképen midőn ezek vagy a' lépről, vagy a' kőszvénytől erednek; a' vizelletet tartó részeknek nyavalyájában, és sok más betegségek' nemeiben, a' mint a' tapasztalas bizonyítja, rendkívűlvaló, sőt sok esetekben, mondhatnánk, csudalkozásra méltó, hasznos következéseket vonhat maga után, a' vele való élés.

A' gyakorló Orvosnak szabad tetszésére hagyatik, hogy a' forrásnak gyógyító erejéről magát meggyőzze; mindazáltal reményli alólirt hogy nem sokára, orvos tollal leírva, előadhatja azon tapasztalt gyógyulásokat, mellyek ezen vízzel való élés után történtek: itt egyedűl azt említi még meg, hogy Erdély lakosainak nagyobb része, egészséges korában is, nyáron által úgy él ezen vízzel, mint kellemetes itallal, még pedig a' napnak akár-molly részében, akár magán, akár borral vegyítve: már ez akár azért történjék, hogy meg vagnak arról győződve, hogy az igen könnyen emészthető szénsa-

vanyos vizek a' felvidámító Champania bor' nem létét nekik kipótólják; akár azért, hogy, a' mint már feljebb említettük, hathatósága az emésztést elősegelli, az érzékenységeket ébreszti, a' vidám életre éleszti a' vele élőt; és éppen ezen tulajdonságai által hárítja-el az ezzel egés-szes állapotjokban élőknel, hogy betegség-be nem esvén, sínlődő állapotjokban ne szorűljanak reá. Esztendőáltai Május' közepétől October' közepéig a' maga egész becsében 's méltóságában áll Erdélynek mind nagyobb mind kisebb asztalain, szint úgy mint minden vendégség-gekben, a' Borszéki ásványos víz, 's e' mellett a' Külföldnek majd minden orvos vizei elmaradhatnak.

Ezen kellemetes italú, ásványos orvos víz találtatik Bécsben a' Hueber Ferencz Úr lerakó boltjában (Weyburggasse zur Elster); Píkl Leopold Úrnál (am Peter bey silbernen Rössel), és az orvos-ló vizekkel élésnek tudva lévő mulató helyén a' Karolina kapu előtt. Bécsben az ára a' nagy butellianak 24 xr. ezüst, a' kicsinnek 16 xr. ezüst. — Magyar Ország-on találtatik Pozsonyban a' Fischer János polg. Kereskedő Úrnál; Pesten a' kék Unikornis nevű boltban Krausz Károly, és az arany vasmacsánál Hoffman Uraknál; Szegeden Mirkovics és Zserravicz Uraknál; Ó-Aradon Schober Ignác Úrnál.

Egyebiránt a' vevő Urak bizonyosok lehetnek, hogy ezen orvos víz, valamint minden egyéb ásványos vizek, több esztendőkig épségben eláll, csak hogy puszta földre, vagy nedves helyre ne rakattas-sanak a' butelliaik. Költ Borszéken, Jul elsőjén 1824.

Duldner György, és Társai.